

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Otakara Pochmona a soudců JUDr. Ivy Hrdinové a Mgr. Tomáše Zubka v právní věci žalobce **Josefa K.**, nar. xxx, bytem v xxx, zastoupeného JUDr. Marií Cilínkovou, advokátkou se sídlem v Praze 1, Bolzanova č. 1, proti žalované **Ludmile V.**, nar. xxx, bytem v xxx, za účasti vedlejšího účastníka **Kooperativy pojišťovny, a.s., Vienna Insurance Group**, se sídlem v Praze 1, Templová č. 474, IČ: 47116617, o náhradu škody, o odvolání vedlejšího účastníka a správce konkurzní podstaty Mgr. Richarda Pustějovského, advokáta se sídlem v Ostrava, Matiční č. 730/3, proti rozsudku Okresního soudu v Novém Jičíně, č.j. 6C 2011/2005-137 ze dne 30.4.2008,

t a k t o :

I. Rozsudek soudu prvního stupně se m ě n í takto:

Žaloba o zaplacení 1.357.668,- Kč se z a m í t á .

II. Žádný z účastníků ani vedlejší účastník n e m á právo na náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně.

III. Česká republika n e m á právo na náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně.

IV. Žalobce je povinen zaplatit na náhradě nákladů odvolacího řízení vedlejšímu účastníku 54.310,- Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

V. Žalovaná nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

VI. Odvolání správce konkurzní podstaty se odmítá.

O d ů v o d n ě n í :

Okresní soud zavázal žalovanou, aby zaplatila žalobci 71.400,- Kč na „bolestném“, 26.268,- Kč „na náhradě za ztrátu na výdělku“, 1.260.000,- Kč „za ztížení společenského uplatnění“, dále rozhodl, aby žalovaná zaplatila spolu s vedlejším účastníkem žalobci na náhradě nákladů řízení 73.505,70 Kč a rozhodl o povinnosti žalované a vedlejšího účastníka zaplatit náklady řízení státu. Soud dospěl k závěru, že žalobce pracoval u žalované jako řidič a dne 13.2.2003 utrpěl pracovní úraz, při dopravní nehodě, v jehož důsledku se stal plně invalidní. Žalované se pro naprostou pasivitu v řízení nepodařilo zprostit se odpovědnosti za škodu vzniklou žalobci pracovním úrazem, proto je povinna nahradit žalobci vzniklou škodu. V průběhu řízení byl na žalovanou prohlášen konkurz, avšak v předmětné věci jde o nároky na náhradu škody na zdraví, které jsou hrazeny z povinného pojištění a nespádají tak do konkurzní podstaty. Soud proto pokračoval v řízení s žalovanou a nikoli správcem konkurzní podstaty.

Proti rozsudku okresního soudu podal v zákonem stanovené lhůtě odvolání vedlejší účastník. Namítal, že především nebylo prokázáno, že se pracovní úraz stal tak, jak tvrdí žalobce. Nelze vyloučit, že poškození zdraví mohlo vzniknout za jiných okolností, než při plnění pracovních úkolů. Pokud by přesto došlo k poškození zdraví při pracovním úrazu u dopravní nehody, okresní soud nevzal na vědomí, že žalobce předmětnou dopravní nehodu zavinil. Žalobce potvrdil, že dopravní nehodu způsobil v mikrosnánku; tímto vysvětlením se nelze zavinění dopravní nehody zprostit. Žalobce byl totiž povinen věnovat se plně řízení vozidla a své chování přizpůsobit svému zdravotnímu stavu a svým schopnostem. Žalovaná se tedy zprostila plně odpovědnosti za vzniklou škodu. Dále vedlejší účastník pro případ opačného názoru odvolacího soudu vznášel námitky pokud jde o výši náhrady škody za mimořádné ztížení společenského uplatnění.

Proti rozsudku soudu prvního stupně se v zákonné lhůtě odvolal také správce konkurzní podstaty Mgr. Richard Pustějovský, protože na žalovanou byl usnesením Krajského soudu v Ostravě, sp. zn. 14K 16/2006 dne 12.10.2006 prohlášen konkurz.

Žalobce navrhoval potvrzení rozsudku soudu prvního stupně jako věcně správného s tím, že žalované se nepodařilo odpovědnosti za škodu vzniklou žalobci pracovním úrazem zprostit. Žalobce trval na tom, že neporušil žádnou povinnost stanovenou mu právními předpisy v souvislosti s předmětnou dopravní nehodou. Pokud jde o mikrosnánek, který byl příčinou dopravní nehody, žalobce dodržel všechny povinné

bezpečnostní přestávky. Nejsou dány podmínky ani pro částečné zproštění se odpovědnosti zaměstnavatele za škodu, protože nad rámec povinných bezpečnostních přestávek žalobce zastavil ještě dvakrát, nejednal tedy v rozporu s obvyklým chováním v dané situaci.

Žalovaná se ztotožnila s procesním stanoviskem vedlejšího účastníka.

Krajský soud jako soud odvolací (§ 10 odst. 1 o.s.ř.) přezkoumal napadené rozhodnutí, jakož i řízení jemu předcházející (§ 212 o.s.ř.) a dospěl k závěru, že odvolání vedlejšího účastníka je důvodné, odvolání správce konkurzní podstaty není přípustné.

Jak bylo již výše uvedeno, dne 12.10.2006 byl na žalovanou prohlášen konkurz. Prohlášením konkurzu na majetek úpadce přechází na správce konkurzní podstaty jednak oprávnění nakládat s majetkem patřícím do konkurzní podstaty /srov. § 14 odst. 1 písm. a) zákona č. 328/1991 Sb. o konkurzu a vyrovnání ve znění pozdějších předpisů, dále jen ZKV), jednak oprávnění vykonávat práva a povinnosti, které podle zákona a jiných právních předpisů jinak přísluší úpadci, jestliže souvisí s nakládáním s majetkem patřícím do konkurzní podstaty, mj. oprávnění vykonávat práva a plnit povinnosti zaměstnavatele (srov. § 14a odst. 1 ZKV).

Pracovní nároky patří mezi práva, která mohou být uspokojena kdykoliv v průběhu konkursního řízení a nikoliv teprve podle pravomocného rozvrhového usnesení (srov. § 31 odst.1 zákona o konkursu a vyrovnání). Mezi pracovní nároky patří též splátky náhrad za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity, není-li hrazena jinak [srov. § 31 odst.3 písm.i) zákona o konkursu a vyrovnání], jestliže vznikly (tj. staly se splatnými) po prohlášení konkursu nebo v měsíci, v němž byl konkurs prohlášen (srov. § 31 odst. 4 zákona o konkursu a vyrovnání).

Za škodu způsobenou zaměstnanci nemocí z povolání odpovídá zaměstnavatel, u něhož zaměstnanec pracoval naposledy před jejím zjištěním v pracovním poměru za podmínek, za nichž vzniká nemoc z povolání, kterou byl postižen (§ 190 odst.3 zákoníku práce). Zaměstnanci, u něhož byla zjištěna nemoc z povolání, je zaměstnavatel povinen v rozsahu, v jakém za škodu odpovídá, poskytnout náhradu za ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti a po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity [srov. § 193 odst.1 písm.a), § 194 a § 195 zákoníku práce].

Zaměstnavatelé, kteří zaměstnávají alespoň jednoho zaměstnance, jsou - s výjimkou státu - pro případ své odpovědnosti za škodu při nemoci z povolání pojištěni, a to buď u České pojišťovny, a. s., jestliže s ní měli sjednáno toto pojištění ke dni 31.12.1992, nebo, v ostatních případech, nyní u Kooperativy pojišťovny a.s., Vienna Insurance Group. Tito zaměstnavatelé mají právo, aby z důvodu tohoto zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání za ně příslušná pojišťovna nahradila škodu, která vznikla zaměstnanci při nemoci z povolání v rozsahu, v jakém za ni zaměstnavatel odpovídá podle zákoníku práce (srov. § 2 odst. 1 vyhlášky č. 125/1993 Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, ve znění pozdějších předpisů).

Z uvedeného mimo jiné vyplývá, že škodu při nemoci z povolání, za níž odpovídá zaměstnavatel podle ustanovení § 190 odst.3 zákoníku práce (s výjimkou státu) a která vznikla po dni 1.1.1993 (a u zaměstnavatelů, kteří byli smluvně pojištěni pro případ své odpovědnosti za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání v době do dne 31.12.1992, též za trvání tohoto pojištění), hradí za zaměstnavatele příslušná pojišťovna. Uvedené platí i tehdy, byl-li na majetek zaměstnavatele prohlášen konkurs podle zákona o konkursu a vyrovnání; prohlášením konkursu není a nemůže být dotčena povinnost příslušné pojišťovny ze zákonného pojištění (popřípadě dřívějšího smluvního pojištění) odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, neboť je smyslem této právní úpravy, aby poškozenému zaměstnanci byla tímto způsobem zajištěna náhrada škody i pro případ platební neschopnosti zaměstnavatele (srov. též například Úmluvu Mezinárodní organizace práce o odškodnění pracovních úrazů č. 17, uveřejněnou sdělením Federálního ministerstva zahraničních věcí pod č. 437/1990 Sb.).

Vzhledem k tomu, že rovněž v době po prohlášení konkursu na majetek zaměstnavatele hradí škodu z nemoci z povolání (vzniklou po dni 1.1.1993, popřípadě za trvání smluvního pojištění, sjednaného v době do 31.12.1992) příslušná pojišťovna (stejně, jako kdyby k prohlášení konkursu vůbec nedošlo), nepředstavuje nárok zaměstnance na náhradu této škody, včetně náhrady za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity, pohledávku, která by mohla (měla být) hrazena z konkurzní podstaty a povinnost hradit tuto škodu nesouvisí s nakládáním s majetkem patřícím do konkurzní podstaty. Nejde (a ani nemůže jít) o pracovní nárok ve smyslu ustanovení § 31 odst.3 písm.i) a § 31 odst.4 zákona o konkursu a vyrovnání, neboť rovněž splátky náhrad za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity nebo částečné invalidity, které se staly splatné po prohlášení konkursu nebo v měsíci, v němž byl konkurs prohlášen, jsou "hrazeny jinak", a to ze zákonného pojištění (popřípadě dřívějšího smluvního pojištění) odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání. V případě, že škoda vzniklá následkem nemoci z povolání není hrazena příslušnou pojišťovnou dobrovolně, může se poškozený zaměstnanec svých nároků domáhat "pořadem práva" proti úpadci (obdobně, jako kdyby na jeho majetek vůbec nebyl prohlášen konkurs). /srov. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21Cdo 5201/2007 ze dne 22.10.2008, www.nsoud.cz/.

Z výše uvedeného je zřejmé, že správce konkurzní podstaty úpadce, který je zaměstnavatelem odpovídajícím za škodu vzniklou následkem pracovního úrazu, není ve sporu o náhradu této škody věcně legitimován. Odvolací soud proto odvolání správce konkurzní podstaty žalované podle ustanovení § 218 písm. b) o.s.ř. odmítl.

Z hlediska skutkového stavu soud prvního stupně zjistil, že žalobce pracoval u žalované jako řidič od 3.7.2000 do 10.2.2004, kdy pracovní poměr mezi účastníky skončil dohodou. Dne 13.2.2003 byl žalobce na pracovní cestě a byl účasten dopravní nehody, při které utrpěl závažná zranění. V důsledku těchto zranění byl žalobci následně přiznán plný invalidní důchod. Mezi účastníky nebylo dále sporu o tom, že dopravní nehodu ze dne 13.2.2003 zavinil žalobce; nedokázal zabránit mikrosnánku a při řízení usnul.

S právním názorem soudu prvního stupně, že se žalované za daných okolností nepodařilo zprostit se odpovědnosti za škodu vzniklou žalobci pracovním úrazem, protože nereagovala na výzvy soudu a nepředložila potřebné listiny, ze kterých by bylo

zjistitelné, zda žalobce byl řádně proškolen a seznamován s bezpečnostními předpisy a zda znalost těchto předpisů byla ze strany žalované vyžadována a kontrolována, nelze souhlasit.

Podle ustanovení § 190 odst. 1 zákoníku práce ve znění zákona č. 65/1965 Sb., který se na projednávaný případ vztahuje (dále jen ZP) došlo-li u zaměstnance při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním k poškození na zdraví nebo k jeho smrti úrazem (pracovní úraz), odpovídá za škodu tím vzniklou zaměstnavatel, u něhož byl zaměstnanec v době úrazu v pracovním poměru.

Podle ustanovení § 191 odst. 1 písm. a) zákoníku práce se zaměstnavatel zproští odpovědnosti zcela, prokáže-li, že škoda byla způsobena tím, že postižený zaměstnanec svým zaviněním porušil právní nebo ostatní předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci nebo pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ačkoliv s nimi byl řádně seznámen a jejich znalost a dodržování byly soustavně vyžadovány a kontrolovány.

Právními i ostatními předpisy k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci se rozumí kromě jiných i dopravní předpisy (srov. § 273 odst. 1 zákoníku práce), proto je řádné seznámení s nimi podmínkou rozhodující o tom, zda se zaměstnavatel bude moci zprostit odpovědnosti za pracovní úraz vzniklý porušením takových předpisů. I když s obsahem právním a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci zaměstnance zpravidla seznamuje zaměstnavatel, zákoník práce ani jiný právní předpis nevylučují, aby toto seznámení prováděl v dostatečné míře jiný subjekt (orgán) odlišný od zaměstnavatele. V oblasti dopravních předpisů – v době, kdy žalobce získal řidičské oprávnění – byl kromě jiného obsah a rozsah požadovaných znalostí pravidel chování v silničním provozu a zásad bezpečné jízdy určován vyhláškou č. 53/1965 Sb. o výcviku a dalším zvyšování odbornosti řidičů silničních motorových vozidel. Úroveň dosažené odborné způsobilosti je prověřována zkouškami; provádění zkoušek (popřípadě ve stanovených případech přezkušování z odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel) bylo svěřeno policii, zpravidla zkušebními komisařům dopravních inspektorátů (srov. § 1 odst. 1 vyhl. č. 174/180 Sb. o provádění zkoušek z odborné způsobilosti žadatelů o řidičská oprávnění. Policie také podle ustanovení § 2 odst. 1 písm. i) zákona č. 283/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů o policii dohlíží na bezpečnost a plynulost silničního provozu a spolupůsobí při jeho řízení.

Zdokonalování odborné způsobilosti řidičů z povolání školením, zaměřeným na předpisy o silničním provozu, bezpečnost silničního provozu, ochranu životního prostředí před škodlivými důsledky silničního provozu, zdravotnickou přípravu a na další otázky, jejichž znalost ovlivňuje chování řidiče v silničním provozu potom (v době před pracovním úrazem žalobce) probíhalo na základě vyhlášky č. 55/1991 Sb. o výcviku a zdokonalování odborné způsobilosti řidičů silničních motorových vozidel; účast na školení, případně přezkoušení byla uložena bez ohledu na to, zda je řízení hlavní náplní pracovního poměru, všem osobám, u nichž je řízení vozidla předmětem pracovního vztahu nebo předmětem činnosti vykonávané na základě oprávnění k soukromému podnikání a jeho provádění bylo svěřeno jen držitelům příslušného osvědčení pro učitele (§ 17 citované vyhlášky). Protože však neúčast na školení (přezkoušení) sama o sobě nevede ke ztrátě oprávnění k řízení motorových vozidel (zaměstnavatel toliko oznámí dopravnímu inspektorátu řidiče, kteří se nepodrobili přezkoušení - § 16 odst. 2 cit. vyhl.) a protože školení je svou podstatou pouze prohlubováním již získané způsobilosti

k řízení motorových vozidel (udržováním a obnovováním odborné kvalifikace – srov. § 141a zákoníku práce), je případná neúčast bez vlivu na dosavadní úroveň seznámení zaměstnance s obsahem dopravních předpisů.

Z uvedeného vyplývá, že při zkoumání, zda se zaměstnavatel podle ustanovení § 191 odst. 1 písm. a) zákoníku práce zprostil odpovědnosti za pracovní úraz zaměstnance, u něhož je řízení vozidla předmětem pracovního vztahu, osvědčuje seznámení zaměstnance s dopravními předpisy již zkouška z odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel. Protože na bezpečnost a plynulost silničního provozu, včetně dodržování pravidel silničního provozu, dohlíží policie, není ani třeba zkoumat kontrolu znalostí a dodržování těchto pravidel zaměstnavatelem. Názor žalobce, že neporušil žádnou povinnost stanovenou mu právními předpisy v souvislosti s předmětnou dopravní nehodou, protože pokud jde o mikrospánek, který byl příčinou dopravní nehody, dodržel všechny povinné bezpečnosti přestávky stanovené pro řidiče kamiónů, nelze akceptovat i proto, že za rozhodující kritérium pro tento názor považuje především závěrečnou fázi jednání bezprostředně předcházející nehodě. Žalobce náležitě nepřihlíží k tomu, že povinností řidiče motorového vozidla bylo dodržovat pravidla silničního provozu stanovená zákonem č. 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů a ve vyhlášce č. 30/2001 Sb., kterou se provádějí pravidla provozu na pozemních komunikacích a úprava řízení provozu na pozemních komunikacích, po celou dobu jízdy.

V ustanovení § 4 písm. a) tohoto zákona při účasti na provozu na pozemních komunikacích je každý povinen se chovat ohleduplně a ukázněně, aby svým jednáním neohrožoval život, zdraví nebo majetek jiných osob ani svůj vlastní, aby nepoškozoval životní prostředí ani neohrožoval život zvířat, své chování je povinen přizpůsobit zejména stavebnímu a dopravně technickému stavu pozemní komunikace, povětrnostním podmínkám, situaci v provozu na pozemních komunikacích, svým schopnostem a svému zdravotnímu stavu. Řidič je kromě povinností uvedených v § 4 zákona dále povinen věnovat se plně řízení vozidla sledovat situaci v provozu na pozemních komunikacích / 5 odst. 1 písm. b) zákona č. 361/2000 Sb./. Na řidiči tedy je, aby situaci v provozu na pozemní komunikaci přizpůsobil svým schopnostem a svému zdravotnímu stavu a posoudil, zda je schopen v jízdě pokračovat bez přiměřeného odpočinku. Úvaha řidiče o schopnosti k řízení vozidla musí vycházet z konkrétních okolností, které zná anebo které by znát měl, jako například v posuzované věci, že lidský organismus po pracovním výkonu a při nedostatečném spánku je v zátěžových situacích náchylnější k únavě. Pokud žalobce namítá, že všechny předepsané bezpečnostní přestávky dodržel, ještě to neznamena, že může bez dalšího v řízení vozidla pokračovat. Bylo na žalobci, aby sám z hlediska výše uvedených zásad posoudil, zda je schopen v cestě pokračovat, případně za jakých podmínek, je-li si vědom toho, že předepsané bezpečnostní přestávky v práci byly nedostatečné, a že jej zmáhá nedostatek spánku.

Z uvedeného vyplývá, jestliže zaměstnanec – řidič před započatím jízdy spoléhá na to, že ji může bezpečně vykonávat, ačkoliv ví o okolnostech, které by mohly mít negativní vliv na jeho schopnost ovládat motorové vozidlo, těmito okolnostem nepřizpůsobí ani režim své jízdy, zejména zařazováním častějších zastávek s přiměřenou dobou odpočinku, jde v případě pracovního úrazu – dopravní nehody způsobenou ztrátou kontroly nad vozidlem v důsledku náhlé indispozice vyvolané výše uvedenými okolnostmi – o zaviněné porušení právních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci [(dopravních předpisů), srov. R 52/2002].

Žalované se proto podařilo se zprostit odpovědnosti za škodu vzniklou žalobci pracovním úrazem podle § 191 odst. 1 písm. a) zákoníku práce, aniž by byla povinna dokládat potřebné listiny o tom, že byl žalobce žalovanou řádně proškolen a seznamován s bezpečnostními předpisy, či zda znalost předpisů byla ze strany žalované vyžadována a kontrolována. Jelikož soud prvního stupně dospěl k opačnému právnímu závěru, odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně podle § 220 odst. 1 písm. a) o.s.ř. změnil a žalobu zamítl.

Vzhledem k změně rozhodnutí prvostupňového soudu rozhodl odvolací soud znovu o nákladech řízení před soudem prvního stupně podle § 224 odst. 2 o.s.ř. a § 142 odst. 1 o.s.ř. Žádnému z účastníků ani vedlejšímu účastníku nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně, protože žalobce v tomto stádiu řízení neměl úspěch a žalovaná a vedlejší účastníci náklady řízení nežádali.

Jelikož žalobce neměl v řízení úspěch, jsou u něj předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, odvolací soud podle § 211 a § 148 odst. 1 o.s.ř. nepřiznal České republice právo na náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně.

Žalobce v odvolacím řízení neměl úspěch, proto ho zavázal odvolací soud podle § 142 odst. 1 a § 211 o.s.ř. k náhradě nákladů odvolacího řízení vedlejšímu účastníku ve výši 54.310,- Kč, což představuje zaplacený soudní poplatek z odvolání. Žalované právo na náhradu nákladů odvolacího řízení přiznáno nebylo, neboť náklady odvolacího řízení nepožadovala.

Poučení : Proti tomuto rozhodnutí je m o ž n o podat dovolání ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu u soudu, který rozhodoval v prvním stupni, k Nejvyššímu soudu ČR.

Nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá toto vykonatelné rozhodnutí, může se oprávněný domáhat jeho soudního výkonu.

V Ostravě dne 22. října 2008

Za správnost vyhotovení:
Renáta Plíhalová

JUDr. Otakar Pochmon, v.r.
předseda senátu